

TAGAL

TERRITORIS ON ES PARLA

El tagal es parla a les Filipines. És originària de la regió de Manila, al sud de Luzon, i de l'illa de Mindoro. A les Filipines, però, s'hi parlen més d'un centenar de llengües amb propietats gramaticals relativament semblants. El nom tagal (o tagàlog) està format pel prefix taga- (forma noms que indiquen lloc de naixement) i el nom ilog ('riu'). Així, el mot vol dir 'els habitants del riu' (el riu Pasig, al costat del qual viuen molts parlants d'aquesta llengua).

DIVERSITAT INTERNA/ VARIACIÓ GEOGRÀFICA

Els dialectes del tagal poden agrupar-se en quatre grans varietats: la del nord, la central (que inclou el dialecte de Manila), la del sud i la parlada a l'illa de Marinduque. Aquesta última varietat és la que presenta més diferències amb relació a les altres.

NOMBRE APROXIMAT DE PARLANTS AL MÓN

Tenen com a llengua materna el tagal entre 15 i 20 milions de persones (aproximadament un quart de la població de Filipines). Si s'hi inclouen els que la tenen com a segona llengua, té uns 50 milions de parlants (un 90% de la població de Filipines és capaç de parlar tagal).

ESTATUS JURÍDIC I DE FACTO

El tagal ha estat la base de la llengua nacional, que se sol anomenar *pilipino*. Tot i que a les Filipines s'hi parlen moltes altres llengües, el tagal és la que s'ensenya a les escoles i, juntament amb l'anglès, és la llengua dels mitjans de comunicació. El 1959 el filipí va esdevenir llengua nacional oficial juntament amb l'anglès i l'espanyol. El 1987, una esmena a la constitució declarava el *pilipino* única llengua oficial, encara que es permetia l'ús de l'anglès. El 1988 la presidenta va donar l'ordre a tots els funcionaris de donar preferència al filipí. L'any 2009 el Departament d'Educació va promulgar un programa a favor de l'educació multilingüe: la instrucció es fa en la llengua materna de l'estudiant fins al tercer curs, i progressivament s'afegeixen les

considerades llengües principals d'instrucció com l'anglès i el filipí, i la llengua materna de l'alumne progressivament va tenint un paper auxiliar. A més de les llengües autòctones, a les Filipines s'hi ha parlat altres llengües: ha tingut relacions històriques amb l'Índia, la Xina i el món àrab; hi ha hagut presència espanyola que va deixar una forta presència al lèxic; durant un període breu va estar sota dominació japonesa, i més endavant fa formar part dels Estats Units. Per aquest últim fet, hi ha molts manlleus de l'anglès en tagal, i l'anglès té una forta presència als mitjans de comunicació i en l'educació juntament amb el tagal.

FILIACIÓ

Família austronèsica – grup malaiopolinèsic (com la majoria de llengües parlades a Filipines).

ESTATUS oralitat / escriptura

El tagal és una llengua amb tradició escrita. Actualment el tagal s'escriu en alfabet llatí, però quan el 1521 els espanyols van arribar a les Filipines ja hi havia un sistema d'escriptura propi que s'anomenava *baybayin*, que era d'origen sànscrit. Aquest sistema d'escriptura és sil·làbic, és a dir, cada símbol representa una síl·laba. L'actual alfabet del tagal s'anomena *abakada* i té vint lletres: *a, b, k, d, e, g, h, i, l, m, n, ng, o, p, r, s, t, u, w, y*. Fan servir altres grafies per adaptar manlleus del castellà i de l'anglès, com ara *x, z, o ll*.

TRETS FORMALS BÀSICS

Fonètica:

1. En tagal, en un principi, les dues vocals *e* i *o* només apareixien en determinats contextos i en préstecs del castellà. Tot i que ara ja formen part de la llengua, els parlants de tagal solen tenir dificultats per distingir-les de *i* i *u* respectivament.
2. Les diferències entre el sistema consonàntic del tagal i del català pot ocasionar dificultats als parlants per pronunciar les consonants palatals (les

corresponents a <ll> i <ny>).

3. En tagal el so *f* només apareix en préstecs, i sol ser substituït per *p*. Per això és freqüent que substitueixin *f* per *p* en parlar català. Així, poden dir *pinestra* en lloc de *finestra*.
4. En tagal, les paraules autòctones solen estar formades per síl·labes que consten d'una consonant seguida d'una vocal, o d'una consonant, una vocal i una consonant, o bé d'una sola vocal o d'una vocal seguida d'una consonant. Per això, poden simplificar les estructures sil·làbiques amb grups de consonants del català. Així, és possible que diguin *m'agarada* en lloc de *m'agrada*.

Morfologia i sintaxi

1. En tagal els plurals es marquen amb una partícula (és opcional, només apareix si no es pot deduir el plural pel context). Per això tenen dificultats per marcar el plural en català, o per distingir en quins contextos s'han de flexionar els elements en plural.
2. Els noms tagals autòctons no tenen marca de gènere. En el cas dels éssers sexuats el sexe es dedueix pel context o bé s'adjunten els mots equivalents a *mascle* i *femella*, per això tenen problemes per expressar el gènere gramatical, també en el cas dels éssers sexuats, en català.
3. Els parlants tagals, a causa de les propietats morfològiques de la llengua materna, poden tenir dificultats per flexionar els verbs en la persona i el nombre adequats (no tenen aquestes marques morfològiques) i per triar amb quin sintagma ha de concordar el verb (el funcionament dels elements de l'oració és diferent en les dues llengües).
4. A causa de la gramàtica tagal, en què hi ha elements de les oracions que són sempre definits, poden elidir o inserir inadequadament l'article en català.
5. Els valors que en català s'expressen amb preposicions, en tagal són marques de funció. Això pot ocasionar a la vegada l'elisió o el canvi d'algunes

preposicions en català.

6. En tagal el verb apareix al començament de la frase, i els arguments després segons les funcions sintàctiques i semàntiques que presenten. Això pot fer que els parlants tinguin tendència a situar el subjecte després del verb, i a ordenar de maneres diferents els altres elements de l'oració en català. Poden dir, per exemple, *Agafa en Joan el llibre de sobre la taula.*
7. En tagal, les frases que contenen els verbs equivalents *ser, estar, haver-hi* i *tenir* tenen unes característiques diferents de les de català, i per això és freqüent que elideixin el verb o en confonguin l'ús en català .
8. El comportament sintàctic del verb *agradar* en català i en tagal és diferent, i per això els parlants poden tenir dificultats amb la construcció d'aquestes frases.
9. Les construccions del tagal que corresponen a les relatives del català són força diferents, per això poden tenir problemes amb la construcció i l'ús d'aquestes frases.

LLENGUA I INTERACCIÓ SOCIAL

hola	hoy!, hello!	adéu	paálam na po!, adyós!, bye bye!
com estàs?	kumustá ka?	si us plau	kung maaári sána!, nga, pakí-
bon dia	magandáng áraw!	gràcies	salámat!
bon dia (resposta)	magandáng áraw namán!	de res	waláng anumán!
bona tarda	magandáng hápon!	perdó	pakiráan po! (permís per passar) / mawaláng gálang po! (permís per interrompre) / paumanhín po! (per sortir d'un grup de conversa) /

patáwad po! (per haver causat un mal físic o moral)

bona tarda (resposta) **magandáng hápon namán!**

bona nit **magandáng gabí!**

bona nit (resposta) **magandáng gabí namán!**

LÈXIC

En tagal i en català hi ha algunes diferències a l'hora de categoritzar i d'anomenar algunes realitats. Aquí posem exemples de camps semàntics bàsics:

Termes de parentiu

En tagal hi ha diversos mots per referir-se a 'germà': segons l'edat i el sexe. Per als germans i germanes més grans es fan tres distincions: el gran, el segon i el tercer, i si n'hi ha més de tres, es torna a començar el compte a partir del més gran (el quart germà, per exemple, s'anomena com el primer).

Germà	kapatid na lalaki	Tercera germana més gran	sanse
Germana	kapatid na babae	Germà més gran	kuya manong
Germana més gran	ate, manang	Segon germà més gran	diko
Segona germana més gran	ditse	Tercer germà més gran	sangko

Expressió del temps

Els dies de la setmana són préstecs del castellà, excepte el diumenge: *lunes, martes, myercoles, huewebes, byernes, sabado, linggo*. Els mesos de l'any també són adaptacions de les formes castellanes corresponents: *enero, pebrero, marso, abril, mayo, hunyo, hulyo, agosto, setyembre, oktubre, nobyembre, disyembre*.

Sistema numeral

Els numerals autòctons del tagal (de l'u al deu: *delawa, tatlo, apat, lima, anim, pito, walo, siyam, sampu*) conviuen amb formes derivades del castellà i de l'anglès, i són els següents:

1	isa	5	lima	9	siyam
2	delawa	6	anim	10	sampu
3	tatlo	7	pito	11	labing-isa
4	apat	8	walo	20	dalawampu

Tenen usos diferents:

- En adreces: numerals castellans.
- Dies del mes: ordinals tagals o formes castellanés i angleses.
- Dates: numerals tagals. En estil col·loquial, també el castellà si l'edat és superior o igual a dos anys.
- Dinners: numerals tagals i castellanés
- Hores: numerals castellanés precedit de *ala / alas*.

ESTATUS CULTURAL DE LA LLENGUA

El primer testimoni escrit del tagal és en l'anomenada Inscripció en coure de Laguna (900dC), juntament amb testimonis de sànscrit, malai i javanès. El primer llibre complet en tagal és la transcripció en tagal del llibre en espanyol Doctrina Chrstiana (1593). Al llarg de l'ocupació espanyola de les Filipines es van fer diverses gramàtiques i diccionaris, però el més important data del s.XVIII, i el va fer el missioner jesuïta Pablo Clain. El tagal va ser declarat

idioma oficial de la primera constitució de Filipines, el 1897.

RECURSOS SOBRE LA LLENGUA DISPONIBLES A BARCELONA

- Serveis lingüístics de la Universitat de Barcelona. Cursos de tagal. <http://www.ub.edu/multilingua/>
- UAB Idiomes: cursos de tagal. <http://www.uab.cat/web/cursos-d-idiomes/preguntes-mes-frequents/formacio-i-certificacio/cursos--1196343245535.html>
- Asociació Immigrants Filipinos de Barcelona: http://guia.barcelona.cat/detall/centro-filipino_96263094057.html
- Grup de dones filipines: punt de trobada per a dones filipines de Barcelona: http://www.caladona.org/grups/?page_id=28
- Centro filipino Tuluyan San Benito: centre d'acollida i acompanyament de filipins que acaben d'arribar a Barcelona. http://www.bcn.cat/novaciudadania/pdf/membres_cmib/33_centro_filipino_tuluyan_san_benito.pdf

BIBLIOGRAFIA

Ethnologue. (consulta: octubre de 2012): www.ethnologue.com

Gràcia, L. (2005). *El tagal. Estudi comparatiu entre la gramàtica del català i del tagal*. Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família. Barcelona

Pottier, M. (1999). *Parlons tagalog. Une langue des Philippines*. L'Harmattan: París.

Material elaborat per Linguapax amb el suport de:

